

nastale nizanjem susrećemo vrlo raznovrsne rečenice: od onih kojima su klauze razdvojene zarezom pa, preko upravnog govora, sve do isključnih i zaključnih rečenica. Teško je složiti se s mišljenjem da su sve te rečenice nezavisne (mnoge od njih su »zavisnije« od tzv. međuzavisno složenih rečenica — nastalih spajanjem, pa čak i od nekih zavisnih rečenica — nastalih uvrštavanjem).

Osim toga, ako su isključne i zaključne rečenice rezultat operacije nizanja (što je po mom mišljenju bolje nego da su uvrštene u tzv. međuzavisne), postavlja se pitanje zašto osim njih nema i vremenskih (npr. *Prišao je, onda me pogledao, zatim odgovorio*), uzročnih (npr. *Nisu došli; zato odsad ne računamo na njih*) i drugih rečenica.

Nisam našao dovoljno opravdanja za postupak po kojemu se osim realnih, potencijalnih i irealnih pogodbenih rečenica uvode još i eventualne (npr. *Ostaješ s nama ako ćeš se popraviti*, 408). Kažem to zbog toga što je svaka pogodba eventualna a i zato što mi se čini da je izdvajanje tih rečenica barem dijelom posljedica i nakane da se u opis uvede i druga vrsta Musičeve gotovosti: sadašnja gotovost subjektova da se radnja vrši.

Vrlo mi se prihvatljivim čini to što se sve zavisno složene rečenice opisuju kao odnosne (time su razriješene mnoge dileme oko statusa relativnih rečenica), ali je to prilično nejasno formulirano. Tako je rečenica *Nije se protivila kad sam joj skidao paučinu s glave* odnosna po značenju uvrštavanja jedne rečenice u drugu (što je to značenje uvrštavanja?), a vremenska po mjestu zavisne (!) u ustrojstvu glavne.

Mislim da bi jednostavnije i razumljivije bilo reći da je ta rečenica odnosna po tome *kako* je jedna rečenica uvrštena u ustrojstvo druge, a vremenska po prirodi odnosa između glavne i zavisne rečenice.

Valja također reći da se složene rečenice dosljedno opisuju uz pomoć ishodišnih, ali da su te ishodišne rečenice katkada iskonstruirane, tako da nam je nerijetko čudno kako se uopće mogu »sklopiti« u ono što nam se nudi. Na primjer, rečenica *Djevojka onda ode odakle je i došla* pretpostavlja ove ishodišne:

Djevojka onda ode odavde. Djevojka je odavde i došla. U rečenicu sklopljenu uvrštavanjem nije prenesena obavijest da je djevojka došla odavde.

To se posebno odnosi na opis tzv. »naj-složenijih« rečenica koje su rezultat uvrštavanja slaganjem:

Uz obalu je plivalo deset riba.

Ta rečenica navodno pretpostavlja ove ishodišne:

*Uz obalu je plivalo deset.
Deset je riba.*

Što ako mi se, na primjer, čini da pretpostavlja ove:

*Uz obalu su plivale ribe.
Riba je deset.*

U nekim se slučajevima autori potpuno odriču konstruiranja ishodišnih rečenica. Obično to biva onda kad je najteže (pa i nemoguće).

Prijatelji se svake nedjelje sastaju na trgu. Ishodišne se rečenice ne navode vjerojatno zato što bi jedna od njih morala biti poprilično čudna:

*Prijatelji se sastaju na trgu (nedjeljom).
Nedjelja je svaka.*

O predikatnom proširku namjeravam posebno pisati (povod je Petijeva knjiga *Predikatni proširak*, Znanstvena biblioteka HFD-a, Zagreb, 1979), ali ću i ovdje ukratko spomenuti kako mi se čini da je tzv. neobavezni predikatni proširak uglavnom dobro opisan, ali da se obavezni ne može ni smatrati proširkom. On je, naime, predikat sam i ne uvrštava se koordinacijom. Glagoli kojima služi kao »dopuna« obično su u nekoj mjeri gramatikalizirani pa se spoj takvih glagola i »obaveznog proširka« može uspo-ređivati sa složenim glagolskim vremenima, na primjer:

*Brod se nije mogao vidjeti.
Danas neću dolaziti.*